

Lausuntopyyntö 2.10.2023. Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja poikkeaminen; työryhmän mietintö

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen lausunto työryhmän mietinnöstä

Hallituksen esityksen muotoon tehdyssä työryhmän mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia (1299/2004; vesienhoitolaki, VMJL), ympäristönsuojelulakia (527/2017) ja vesilakia (587/2011; VL).

Euroopan unionin vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY; vesipuitedirektiivi, VPD) mukaiset ympäristötavoitteet ovat ns. Weser-ratkaisun ja sen jälkeisen kansainvälisen ja kansallisen oikeuskäytännön myötä oikeudellisesti sitovia hankkeiden lupaharkinnassa. Tällä hetkellä oikeudellinen sitovuus tulee EU-oikeuden tulkinnan kautta, koska vesienhoitolain 28 §:n mukaan viranomaisten on ainoastaan otettava vesienhoitosuunnitelmat soveltuvin osin toiminnassaan huomioon. Kansallinen lainsäädäntö ei siis tällä hetkellä vastaa voimassa olevaa oikeustilaa.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus kannattaakin kansallisen lainsäädännön saattamista vesipuitedirektiivin ja vallitsevan oikeuskäytännön mukaiseksi. Ehdotettu sääntely lisää oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta.

Mietinnössä ehdotetun vesienhoitolain uuden 3 a luvun (*Vesien tilan ympäristötavoitteet*) vesien tilan tavoitetta (20 a) ja heikentämiskieltoa (20 b) koskevat säädösehdotukset ovat kannatettavia vesienhoitosuunnitelmien saamiseksi oikeudellisesti sitoviksi. Säädösehdotukset myös korostavat vesienhoidon tavoitetta saavuttaa vähintään hyvä tila kaikissa pinta- ja pohjavesimuodostumissa.

Vesienhoitosuunnitelmien oikeudellisesti sitovuudesta seuraa, että vesien tilan tavoitteen ja heikentämiskiellon vastainen toiminta tarvitsee poikkeuksen. Tämänhetkinen vesienhoitolain muotoilu (23 §) hankekohtaisesta poikkeuksesta on epäselvä suhteessa VPD:n sääntelyyn. Mietinnössä vesienhoitolakiin ehdotettu uusi 20 c § selkeyttää hankekohtaisesta poikkeuksesta säätämistä. Lisäksi hankekohtaisen poikkeamisen menettelystä säätäminen substanssilaeissa eli vesilaissa ja ympäristönsuojelulaissa on menettelyiden sujuvuuden näkökulmasta suotuisa valinta.

15.11.2023

Pohjois-Karjalan ELY-keskus kuitenkin kiinnittää huomion vesienhoitolakiin esitetyn 20 c §:n 2:n kohtaan, jonka mukaan poikkeus pintavesimuodostuman ekologisen tilan huononeminen erinomaisesta hyvään tilaan voidaan myöntää, mikäli se aiheutuu uusista kestävästä kehityksen mukaisista toimista. Pohjois-Karjalan ELY-keskus näkee, että jatkovalmistelussa olisi vielä pohdittava nyt esitetyn mukaista sääntelyä, jotta hankkeita ei ohjautuisi erinomaisessa tilassa oleviin vesimuodostumiin. Myös vesipuidedirektiivi itsessään sallisi, että tätä poikkeusta ei oteta kansallisesti käyttöön.

Hankekohtaisten poikkeuksien käyttöä pohtiessa on muutenkin syytä muistaa, että vesilain ja ympäristönsuojelulain muutosehdotusten viittaukset vesienhoitolakiin pitävät sisällään myös uuden 20 a §:n 1 momentin kirjauksen, jonka mukaan tavoitteiden saavuttaminen ei saa vaarantua hankkeen tai toiminnan johdosta. Tällä huomiolla Pohjois-Karjalan ELY-keskus haluaa korostaa poikkeuksen korkeaa soveltamiskynnystä.

Mietinnön viranomaisvaikutusten arvioinnissa todetaan, että esitetyt muutokset tulevat lisäämään työmäärää aluehallintovirastoissa sekä ELY-keskuksissa. Pohjois-Karjalan ELY-keskus toteaa, että työmäärän lisääntyminen on otettava täysimääräisesti huomioon viranomaisten resurssien mitoituksessa. Ympäristötavoitteiden sitovuudesta säätäminen mietinnön mukaisesti korostaa entisestään vesienhoidon prosessissa saatujen seurantatietojen luotettavuuden sekä ajantasaisuuden tärkeyttä vaikkakin ehdotetut muutokset YSL 39 §:ssä ja VL 11 luvun 3 §:ssä mahdollistavat myös muiden selvitysten käyttämisen lupahakemusten yhteydessä. Lisäksi alennettujen tilatavoitteiden ja määräaikoja pidentämistä koskevien poikkeusten aiempaa velvoittavampi käyttö lisää vesienhoitoviranomaisten selvitystyötä aiempaan verrattuna. Tämä kaikki on otettava huomioon ELY-keskusten voimavaroja suunniteltaessa.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt johtava asiantuntija Mauri Keränen ja ratkaissut johtaja Janne Kärkkäinen.

Tämä asiakirja KEHA/41197/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/41197/2023 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Kärkkäinen Janne 15.11.2023 13:39

Esittelijä Keränen Mauri 15.11.2023 12:59